

Q&A | Over het Aamsveen

1. Wat wordt onder Natura 2000-gebied Aamsveen verstaan?

Het Natura 2000-gebied Aamsveen (145 ha) ligt ten zuidoosten van Enschede. Het vormt landschappelijk en ecologisch gezien één geheel met het Duitse 'Natura 2000-Gebiet Amtsvenn-Hündfelder Moor' (893 ha), ten zuidwesten van Gronau. Het Aamsveen is grotendeels eigendom van Landschap Overijssel en bestaat uit een hoogveengedeelte en een zogeheten laggzone. Dit is de benaming van het overgangsgebied - waar ook het Dal van de Glanerbeek in ligt - tussen het hoogveen en de Oost-Twentse stuwwal.

2. Waarom is het Aamsveen zo uniek?

Het Aamsveen is vanaf circa 5.000 jaar voor Christus gevormd en is uniek vanwege zijn tamelijk ongeschonden overgangen tussen het hoogveen, de laggzone en het dal van de Glanerbeek. Het veengebied is samen met het Korenburgerveen het enige hoogveen in Nederland waar een groot deel van de lagg niet is gecultiveerd en nog veel bijzondere natuur bevat.

3. Welke bijzondere natuur komt er voor in het Aamsveen?

Hoogveen: hoogveen met natte heide. In het hoogveengedeelte komen onder andere bultvormende veenmossen voor. Andere planten zijn onder andere kleine veenbes en lavendelhei. Het hoogveen kent niet veel faunasoorten, maar wel een paar specialisten die uitsluitend in hoogveen leven: zo komen in het Aamsveen onder andere de hoogveenglanslibel en noordse glazenmaker voor. Daarnaast overwintert elk jaar een of enkele klapeksters in het gebied.

Laggzone/Dal van de Glanerbeek: vochtige heide en heischraal grasland en vochtig alluviaal bos (elzenbroekbos): De laggzone kent diverse vegetaties die onder invloed staan van grondwater. Hierdoor komen bijzondere soorten als welriekende nachtorchis, gevlekte orchis en vlozegge voor. Bijzondere fauna is bijvoorbeeld de jaarlijks broedende grauwe klauwier, wielewaal en veenmol.

Over het inrichtingsplan

1. Wie heeft het inrichtingsplan Aamsveen gemaakt?

Landschap Overijssel heeft als (bestuurlijk) trekker het inrichtingsplan gemaakt, in nauwe samenwerking met de gemeente Enschede, Waterschap Vechtstromen en Stichting voor Duurzame Plattelandsontwikkeling Enschede (STAWEL) en in opdracht van de provincie Overijssel.

2. Hoe is bepaald wat er moet gebeuren in het Aamsveen?

Het inrichtingsplan Aamsveen is tot stand gekomen op basis van uitgebreid en zorgvuldig onderzoek. Er was bij aanvang van het project namelijk nog maar zeer weinig over het gebied bekend. De volgende onderzoeken zijn gedaan:

- Ecohydrologische systeemanalyse
- Hoogveenonderzoek
- Bodemonderzoek
- Cultuurhistorisch onderzoek
- Archeologisch onderzoek
- Inmeting huidige loop Glanerbeek
- Glanerbeek variantenstudie
- Flora- en faunaonderzoeken en voortoets Wet natuurbescherming
- Begrazingsstudie
- Explosievenonderzoek
- Omgevingsonderzoek

De combinatie van (1) alle onderzoeksresultaten, (2) de grensoverschrijdende samenwerking met de Duitse partners over het (gezamenlijke) hoogveen en (3) goed overleg met de overige grondeigenaren in het gebied, is de basis van de 'herstelmaatregelen'. Hiermee worden de ingrepen bedoeld die nodig zijn om de natuur in het Aamsveen te herstellen en te behouden.

3. Welke werkzaamheden gaan er plaatsvinden in het Aamsveen?

In de laggzone en het dal van de Glanerbeek wordt de waterhuishouding verbeterd zodat de elzenbroekbossen en de heischrale graslanden niet verder verdrogen en verzuren. Dit gebeurt onder meer door de Glanerbeek ondieper te maken waardoor er meer (basisch) kwelwater in het gebied kan komen. Andere maatregelen zijn het dichtmaken van oude greppels en het verwijderen van oude dammen waarbinnen te lang regenwater blijft staan. Om de ontwikkeling van heischraal grasland te stimuleren, wordt de voedselrijke toplaag van voormalige agrarische percelen verwijderd. Tot slot verdwijnt er in de laggzone jong bos, in totaal circa 25 tot 30

hectare. Dit is nodig om verdere verdroging van het gebied tegen te gaan en om ruimte te bieden voor nieuwe ontwikkeling van heischrale vegetatie. Na de kap wordt de strooisellaag verwijderd en de achtergebleven boomstronken gefreesd. Hierdoor krijgen onder andere de gevlekte orchis en de welriekende nachtorchis weer alle ruimte.

In het hoogveen komen compartimenten die het water beter vasthouden zodat de nog levende en herstellende hoogveemossen niet verder achteruit gaan. Concreet worden er kleine dammen en dijken gelegd, die aansluiten op bestaande ruggen en wallen in het Duitse deel van het hoogveen. Slim geplaatste afvoerstuwen maken gecontroleerde afvoer bij een wateroverschot mogelijk. De duiker op de grens wordt dichtgemaakt zodat daar geen water meer kan weglekken. Hetzelfde gebeurt met alle overige gaten in het oppervlaktewatersysteem, in Nederland en Duitsland. Tot slot wordt er (berken)bos verwijderd om verdamping (waardoor de grondwaterstand verlaagt) te verminderen.

4. Wat is de actuele status van het inrichtingsplan Aamsveen?

Het inrichtingsplan Aamsveen is in juni 2020 door de provincie Overijssel goedgekeurd.

5. Wie betaalt de werkzaamheden in het Aamsveen?

De provincie Overijssel stelt geld beschikbaar voor het uitvoeren van de Natura 2000-werkzaamheden in het Aamsveen.

De planning

1. Wanneer zijn de werkzaamheden in het Aamsveen?

De werkzaamheden in de laggzone zijn eind 2022 klaar. Wanneer de uitvoering in het hoogveen begint, is afhankelijk van het verloop van de Europese (LIFE) subsidieaanvraag voor deze werkzaamheden. Als de subsidie wordt toegekend, kan de daadwerkelijke uitvoering van de werkzaamheden in 2023-2024 beginnen. Dit is onder andere afhankelijk van de terreinomstandigheden op dat moment en van nadere afstemming met Duitsland.

2. Hoe lang gaan de werkzaamheden in het Aamsveen duren?

Na de uitvoering van de herstelwerkzaamheden in de laggzone volgt eerst een periode van intensief 'overgangsbeheer'. De werkzaamheden in het hoogveen duren naar verwachting meerdere jaren

Over toegang, vragen en zorgen

1. Is het Aamsveen toegankelijk tijdens de werkzaamheden?

Tijdens de werkzaamheden kunnen stukjes van het Aamsveen tijdelijk afgesloten zijn voor recreatie. U wordt hier tijdig over geïnformeerd via borden en persberichten. In het gebied staan op een aantal plekken waar wordt gewerkt tijdelijke informatieborden. Het is belangrijk om tijdens de uitvoeringsperiode bedacht op grote rijdende voertuigen (met mogelijk uitstekende lading) op alle transportroutes, vallende bomen en depots. Het is verboden om op houtstapels en takkenbossen te klimmen en dichterbij dan 25 meter in de buurt van draaiend materieel (kranen en shovels) te komen. Na de werkzaamheden worden de wandelpaden zo snel als de (weers- en terrein)omstandigheden het toelaten weer opgeruimd en opengesteld.

2. Kan ik de werkzaamheden van dichtbij bekijken?

Landschap Overijssel organiseert voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden regelmatig speciale Natura 2000-excursies in het Aamsveen. Deze worden aangekondigd via landschapoverijssel.nl, Actief Aamsveen en door middel van persberichten.

3. Wie kan ik bellen met vragen of problemen n.a.v. de werkzaamheden?

Heeft u vragen, opmerkingen of problemen door of over de werkzaamheden in september 2020, dan kunt u contact opnemen met Jacob van der Weele van Landschap Overijssel. Hij is bereikbaar via jacob.vanderweele@landschapoverijssel.nl of 06-30880720.

Over de toekomst

1. Hoe voorkomt Landschap Overijssel dat het net gekapte bos opnieuw volgroeit met jonge boompjes? En is er wel voldoende geld voor?

Landschap Overijssel beheert het Aamsveen na de werkzaamheden. Vanwege de oppervlakte en te verwachten massaliteit zal dit de eerste jaren vooral mechanisch plaatsvinden: maaien dus. In een later stadium gebeurt dit ook weer met vrijwilligers, bijvoorbeeld van EnHoe.

Natuurbeheer wordt deels bekostigd vanuit de reguliere subsidieprogramma's (SNL) en deels uit eigen middelen (afkomstig uit giften en donaties) van Landschap Overijssel.

2. Wie controleert of de werkzaamheden straks het gewenste effect hebben? En hoe gebeurt dat?

De provincie Overijssel monitort het effect van de Natura 2000-werkzaamheden. Men kijkt op verschillende manieren of de effecten voldoende positief zijn, onder meer door met peilbuizen de grondwaterstand in de gaten te houden. Zijn de effecten onvoldoende, dan treft de provincie aanvullende maatregelen. Naast de provincie houdt ook Landschap Overijssel een oogje in het zeil door regelmatig te bekijken in welke mate de natuur in het gebied profiteert van de ingrepen.

3. Wie zorgt ervoor dat de effecten blijvend zijn? En hoe gebeurt dat?

De doelen voor Natura 2000 zijn niet vrijblijvend. Om te zorgen dat ze - nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd - ook daadwerkelijk worden behaald, vindt er beheer & onderhoud plaats en wordt er gemonitord. Het beheer- en onderhoudsplan is integraal onderdeel van het inrichtingsplan. Het beschrijft hoe het beheer en onderhoud van het Aamsveen uitgevoerd moet worden om de Natura 2000 (en eventuele overige) doelen (op termijn) te behalen. Landschap Overijssel voert dit plan uit, als terreinbeheerder. Daarnaast heeft de provincie Overijssel een monitoringsplan voor alle Natura 2000-gebieden opgesteld. Dit beschrijft de kritische parameters, hoe die zich moeten ontwikkelen en hoe vaak ze worden gemeten.

4. Ik ben enthousiast over de plannen, kan ik helpen met het beheer?

U bent van harte welkom! Aanmelden kan via georganiseerd vrijwilligerswerk zoals EnHoe.